

Тема 5: Файловий менеджер**Norton commander.**

Мета лекції: Ознайомити студентів з операційною оболонкою NC, розглянути інтерфейс оболонки, поняття панелей.

1. Типи оболонок. Загальні відомості про NC.
2. Функції операційних оболонок. Завантаження операційної оболонки NC.
3. Інтерфейс оболонки. Робота в вікнах-панелях.

1. Типи оболонок. Загальні відомості про NC.

Раніше операційні системи були побудовані за принципом діалогового введення команд. Відповідно до цього принципу користувач повинен за допомогою клавіатури вручну набрати необхідну команду. Команда синхронно відображається на екрані дисплея. Далі користувач повинен переконавшись, що в команді немає помилок і натиснути клавішу Enter. Після цього команда виконується, і на екран виводяться деякі повідомлення. Але такий спосіб роботи з комп'ютером дуже неефективний, тому спроби вирішити цю проблему привели до створення оболонок операційної системи.

Оболонка ОС – це спеціальна програма, надбудована над операційною системою, яка дозволяє просто і з високою наочністю виконувати найуживаніші команди ОС. Оболонка показує на екрані які команди ОС можна виконувати в даний момент. Для використання будь-якої команди користувачу потрібно підвести курсор у відповідне місце екрану і натиснути клавішу Enter або клавішу миші.

При роботі з комп'ютером користувачі використовують такі оболонки Volkov Commander – розробка українського програміста, займає досить мало місця на диску, що дозволяє переносити її на дискеті; Norton Commander – розроблена Пітером Нортонем, надає користувачу дуже багато різноманітних функцій, русифікована. Крім цих оболонок було розроблено, ще близько десятка оболонок для MS-DOS.

Дана програма на відміну від операційної системи дозволяє працювати з комп'ютером на більш наочному рівні.

Можливості Norton Commander

- відображення у наявності вміст каталогів на диску;
- відображення дерева каталогів на диску з можливістю переходу в потрібний каталог, а також створення, перейменування та знищення каталогів;
- зручно копіювати, перейменовувати, пересилати та виділяти файли;
- переглядати текстові файли, док-ти, які набрані за допомогою різних редакторів тексту, бази даних, таблиць табличних процесорів;
- редагувати текстові файли;
- виконувати будь-які команди DOS;
- змінювати атрибути файлів;
- з допомогою одного натискування клавіші виконувати стандартні дії для кожного типу файлів;
- та багато іншого.

Для отримання допомоги при роботі з NC потрібно натиснути кл. **F1**. Якщо визначаєтесь у режимі перегляду або редагування файлів, то на екрані з'явиться довідка, про призначення клавіш. В інших випадках на екран виводиться підказка про поточний режим роботи, про виділений пункт меню і т.і.

Наприклад, якщо натиснути клавішу **F5** (копіювання файлів), а також потім **F1**, то на екран буде виведена довідка про копіювання файлів. Якщо довідка не вміщується на екрані, то її можна перегорнути за допомогою клавіш: ↓, ↑, Home, End, PgUp, PgDn. Вийти з режиму допомоги можна натиснувши кл. Esc.

2. Функції операційних оболонок. Завантаження операційної оболонки NC

Хоч різні оболонки принципово відрізняються одна від одної, будь-яка з них дозволяє реалізувати такі основні функції:

1. Відображати на екрані зміст будь-якого каталогу магнітних та оптичних дисків.
2. Без набору команд ОС просто та зручно копіювати, перейменовувати, пересилати файли з одного каталогу в інший та знищувати їх.
3. Виконувати різні операції з каталогами, а саме: створювати, перейменовувати та знищувати їх.
4. Переглядати та редагувати текстові файли.
5. Виконувати команди так сам, як вони виконуються в середовищі операційної системи.

Взаємодія користувача з MS DOS побудована на принципі діалогу. Користувач вводить з клавіатури потрібну команду і при натисканні клавіші ENTER операційна система виконує цю команду. Але такий спосіб взаємодії користувача з ПК не зовсім зручний. Тому зараз широке розповсюдження отримали програмні оболонки, які дозволяють віддавати ПК інструкції, не деталізує їх у командах ОС - все інше комп'ютер допрацьовує сам.

В NC є велика перевага на відміну від MS DOS - це використання мишки - це прискорює управління курсором.

Запуск програми NC здійснюється набором у командному рядку: NC.EXE. Після запуску NC у верхній частині екрана з'являються 2 прямокутних вікна (надалі ці вікна будуть називатися панелями). Нижче цих панелей знаходиться звичайне запрошення DOS. Там можна вводити звичайні команди DOS. Ще нижче знаходиться рядок, який нагадує значення функціональних клавіш NC - це рядок підказки.

Для виходу з NC потрібно натиснути кл. F10. У центрі екрану з'явиться запит на підтвердження того, що Ви бажаєте вийти з NC. Щоб вийти натисніть ENTER або Y. Щоб відмінити вихід, натисніть ESC або N. Для отримання допомоги при роботі з NC потрібно натиснути кл. F1. Якщо ви знаходитесь у режимі перегляду або редагування файлів, то на екрані з'явиться довідка, про призначення клавіш. В інших випадках на екран виводиться підказка про поточний режим роботи, про виділений пункт меню і т.і. Наприклад, якщо натиснути клавішу F5 (копіювання файлів), а також потім F1, то на екран буде виведена довідка про копіювання файлів. Якщо довідка не вміщується на екрані, то її можна перегорнути за допомогою клавіш: ↓, ↑, Home, End, PgUp, PgDn. Вийти з режиму допомоги можна натиснувши кл. Esc.

Запуск програми та команд DOS.

Якщо потрібно виконати програму або команду DOS, необхідно набрати цю команду на клавіатурі і натиснути Enter. Коректування вмісту командного рядка (при цьому використовують такі клавіші): ←, →, Home, End, Ctrl+ ←, Ctrl+ → - переміщення по командному рядку.

Замість клавіш ← та → використовують Ctrl + S, Ctrl + D.

Backspace (←) - видалення попереднього символу CTRL + Backspace - видалення попереднього слова.

Del - видалення символу над курсором.

ESC - очищення командного рядка.

Щоб вивести в командний рядок на місце курсора ім'я файлу, яке відображається на панелях NC, натискають клавішу Ctrl + Enter. Щоб вивести в командний рядок попередню, вже виконану команду, натискають Ctrl + E.

NC зберігає інформацію про останніх 16 введених команд. Щоб вивести на екран перелік цих команд, натисніть Alt + F8.

3. Інтерфейс оболонки. Дії над панелями.

В NC є дві панелі: там, де курсор знаходиться - це активна панель, друга панель - пасивна. Перехід з активної панелі в пасивну: TAB.

ESC - відміна будь-якої команди або дії.

За допомогою головного меню (або керуючого меню) Norton Commander можна встановити найбільш зручний вид представлення інформації на екрані, змінити режими роботи Norton Commander, а також виконати деякі інші дії.

Для виходу в меню слід натиснути клавішу F9. В верхній стрічці екрану з'явиться стрічка, що містить пункти меню Left, Files, Disk, Commands, Options, Right (Левая, Файл, Диск, Команды, Правая). Один з цих пунктів меню являється виділеним.

Для переміщення по пунктах меню використовуйте клавіші ← і →. Коли було вибрано потрібний пункт меню потрібно натиснути клавішу Enter, і під ним відкриється відповідне підменю.

Для вибору пункту підменю слід використовувати клавіші ↑ і ↓. Коли вибрали потрібний пункт підменю, натисніть клавішу Enter для виконання цього пункту меню.

Для швидкого вибору пункту можна також натиснути клавішу з літерою, виділеної в назві пункту.

За допомогою миші визвати меню можна клацнувши в верхній стрічці екрану. Для вибору пункту меню чи підменю слід клацнути мишею по назві цього пункту. Ще один спосіб – натиснути ліву кнопку миші в верхній стрічці і не відпускаючи її, виділити переміщенням миші потрібний пункт підменю, після чого відпустити кнопку миші.

При виборі деяких команд Norton Commander виводить на екран діалоговий запит, в якому задаються параметри, необхідні для виконання команди. В діалоговому запиті обов'язково присутні одна або декілька кнопок, натиском на які можна виконати ті чи інші дії по поводу даного запиту. Кнопки відображаються у виді прямокутника висотою в одну стрічку з написом, що має тінь.

Для натиску кнопки запиту слід клацнути кнопку мишею. За допомогою клавіатури слід виділити цю кнопку натиском клавіші Tab і натиснути Enter (можна також натиснути комбінацію клавіш Alt з виділеною в назві кнопки буквою).

Крім кнопок, в діалогових запитах можуть бути вміщені різні поля, задаючи ті чи інші параметри запиту. Для переходу до потрібного поля запиту за допомогою миші слід просто клацнути це поле запиту чи відповідний полю надпис мишею. Якщо поле являється прапорцем чи кнопкою перемикача, то при цьому автоматично змінюється значення прапорця чи вибирається вказана кнопка перемикача.

При використанні клавіатури для переміщення по полях і кнопках запиту потрібно натискати клавіші Tab і Shift Tab. Для переміщення між режимами перемикача слід застосовувати клавіші переміщення курсору.

Якщо надпис біля поля має виділену літеру, то потрібно натиснути клавішу Alt спільно з клавішею, відповідній цій літері, еквівалентно клацанню миші по даному полю запиту.

Типи полів. В Norton Commander використовуються поля запитів наступних типів:

- текстове поле (в нього слід ввести ту чи іншу стрічку символів);
- прапорець (відповідає режиму, який має бути ввімкнутий чи вимкнений);
- поле перемикача (задає один із декількох можливих режимів).

Для керування панелями NC можна використовувати наступні комбінації:

CTRL+O - забрати панелі з екрану, або вивести панелі на екран;

CTRL +P - забрати одну з панелей (не поточну) з екрану або вивести на екран;

CTRL+V- поміняти панелі місцями;

CTRL+F1 - забрати ліву панель з екрану або вивести її на екран;

CTRL+F2 - забрати праву панель з екрану або вивести її на екран;

ALT +F1 - вивести в лівій панелі зміст іншого диску;

ALT +F2 - вивести в правій панелі зміст іншого диску;

CTRL+L - вивести інформаційну панель.

Використання функціональних клавіш

У нижньому рядку екрана NC виводиться рядок який нагадує про значення функціональних клавіш.

F1 - HELP- допомога

F2 - MENY- меню користувача

F3 - VIEW - перегляд файлу

F4 - EDIT- редагування файлу

F5 - COPY- копіювання файлу

F6- RENMOV- перейменування файлу (каталога) або пересилання файлу в другий каталог.

F7- Mkdir- створення підкаталога

F8 - DELETE- знищення файлу або підкаталога

F9- PuLLDn- виводиться меню яке містить режими роботи NC.

F10- QUIT- вихід з NC.

Функціональні клавіші в комбінації з ALT

Якщо натиснути клавішу ALT, то нижній рядок екрану зміниться. В ньому буде виведена підказка про значення комбінацій клавіш ALT + F1 ÷ ALT+F10:

ALT+F1-LEFT- Вибір диска зображеного на лівій панелі;

ALT+F2- RIGHT- Вибір диска, зображеного на правій панелі;

ALT+F3- VIEW- Перегляд текстового файлу;

ALT+F4 - EDIT- Редагування файлу за допомогою альтернативного редактора;

ALT+F5- COMP- Стиснення виділених файлів і занесення їх в архів;

ALT+F6- DeComp- Вилучення файлів з виділених архівів;

ALT+F7- FIND- Пошук файлу на диску;

ALT+F8- HISTORY- Перегляд та повторне виконання раніше введених команд;

ALT+F9- EGA Ln- Переключення з 25 на 43 (для монітора EGA) чи 50 (для

монітора VGA) стрічок на екрані і   навпаки;

ALT+F10- Скоріший перехід у другий каталог.

Функціональні клавіші в комбінації з CTRL

CTRL +F1- вивести або знищити ліву панель;

CTRL+ F2- вивести або знищити праву панель;

CTRL+ F3- сортувати файли в поточній панелі по імені;

CTRL+ F4- сортувати файли в поточній панелі по розширенню;

CTRL+ F5- сортувати файли в поточній панелі за часом;

CTRL+ F6- сортувати файли в поточній панелі за розміром;

CTRL+ F7- не сортувати файли в поточній панелі;

CTRL+ F9- надрукувати виділений файл або групу файлів.

Питання для самоперевірки:

1. Як вибрати поточний диск?
2. Як відображаються в NC об'єкти з довгими іменами?
3. Яка послідовність дій при копіюванні?
4. Як перемістити файл із каталогу в каталог?
5. Які правила використання маски в NC?
6. Як видалити каталог або файл?
7. Як переглянути та відредагувати файл?
8. Як створити новий каталог?
9. Що таке меню користувача?
10. Як виконати пошук файла на диску?

Увага ! Матеріал даної теми обов'язково законспектувати і вивчити.